

מיילון עולם

האשה
צדקה והסדר
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצ"ב"ה

מאורות הדף הלימדי

עלון שבועי ללימודיו "דף היום"

מיילון עולם

ר' איש חי
רב פעלים
רודף הצדקה והסדר
ר' משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצ"ב"ה

יובל ע"י במגידי שיעור "דף היום" בראשות הגרא"ד קובלסקי שליט"א לע"ג הור"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ד משה יצחק ז"ל

גליון מס' 22

בס"ד, י"ח שבט תשפ"א

מסכת פסחים ע"א-ע"ז♦ תרומות ד', י"ב - ה', ד'

השבוע בגלין

- ♦ מדוע נחלקו אמוראים בדבר שאפשר לבדוק?
- ♦ העליון גובר או התחתון

- ♦ כל זכויות אינם בעליים

- ♦ חתונה בליל הסדר
- ♦ מה הקשר בין כל זכויות הללו?

בשורה לקוראי הגלין!

ניתן לקבל את הגלין בדוא"ל מיד שבוע חינם
להצטרופות: il@meorot.co.il

דבר העורר

סיפור מימי מלחמת העולם הראשונה

הסיפור הבא נמצא לאחר מלחמת העולם הראשונה, ביוםינו האישי של קצין מודיעין גרמני שישרת בעיר וורשה בתקופת המלחמה. ביוםנו מס' 10 הקצין, כי באחד הימים התקבלה ידועה מודיעינית במשרדו, על תנועה חשודה המתרחשת באחת החצרות שברובע היהודי בעיר וורשה. בפרטוי הדיעת נמסר, כי איגלונים מגיעים אל החצרacea זה, לאחריהם ייקוט מכל סחרורה ומודים ר"ץ-ר"ח, ממנה הוועתק לחיה הגרא"ח, כי גם ביום טוב תקופה מצוות שמחת יום טוב עולה הרוחן צבאותם. הגאון רבי חיים הלוי מבריסק ז"ל מסביר (חידושים הגרא"ח סי' ס"ח וסי' ס"ט ואהלי אהרן ח"ב ועודים ר"ץ-ר"ח, ממנה הוועתק לחיה הגרא"ח), כי גם ביום טוב תקופה מצוות שמחת יום טוב מן התורה, וממצווה זו מורכבת מחלקיים אחדים, וגמרתנו הממעטה את ליל יום טוב מחייב השמחה מתייחסת לאחד מהם בלבד, כדלהלן.

בשלבי המסכת (קט/א) נלמד, כי אנשיים שמחים בין נשים בגדי צבעוניין. הגمراה שם מוסיפה, כי בזמן שבית המקדש קיים, אין שמחה אלא בבשר - בשר קרבן שלמים, ועתה שאין בבית המקדש קיים, אין שמחה אלא בין.

בחתונה זה היה נשמע מוזר. אחר כך שניהם השתכנעו. בסופה של דבר הם הבינו שא'

חתונה בליל הסדר

אפרה.

אביה של כלת פלונית הציע, לעורר את החתונה ב... ליל הסדר. הוא ניצול שואה, והמשפחות חשובו לו עד מזד. לבו רגש בעת שדמיין את עצמו יושב בליל הסדר מוקף בכל בני המשפחה, בתו בשמלת כלת והשמחה בוקעת רקייעם. אמרו לו: "ר' היהודי", "אין מעריבן שמחה בשם מה", הלכה היא שאין נושאים נשים במועד, מפני שאין לערב שמחת נישואין בשמחה המועד" (מועד קטן ח/ב, ש"ו ע"ח תקמ"י, אהע"ז סי' ס"ד סע"י). האכן כן? הרי בגמרתנו אנו למדים, כי מן הפסוק (דברים טז/טו) "והיית אך שמח" למדנו, כי מצוות שמחת יום טוב אינה כוללת את ליל החג הראשון; לפי שהamilah "אך" באה למעט, וחוזל דרשו למעט מכך שמחת יום טוב בלילה הראשון.

ובכן, בעל שאגת אריה (סימן ס"ח) נוקט, כי אכן מדין תורה אין מצוות שמחת יום טוב בלילה הראשון של יום טוב, אך חכמים תקנו לשמו של לילה זה [ועי"ש שכותב, כי מדובר הרוי"פ עולה שאינו סביר כן].

אולם, הגאון רבי חיים הלוי מבריסק ז"ל מסביר (חידושים הגרא"ח סי' ס"ח וסי' ס"ט ואהלי אהרן ח"ב ועודים ר"ץ-ר"ח, ממנה הוועתק לחיה הגרא"ח), כי גם ביום טוב תקופה מצוות שמחת יום טוב מן התורה, וממצווה זו מורכבת מחלקיים אחדים, וגמרתנו הממעטה את ליל יום טוב מחייב השמחה מתייחסת לאחד מהם בלבד, כדלהלן.

בשלבי המסכת (קט/א) נלמד, כי אנשיים שמחים בין נשים בגדי צבעוניין. הגمراה שם מוסיפה, כי בזמן שבית המקדש קיים, אין שמחה אלא בבשר - בשר קרבן שלמים, ועתה שאין בבית המקדש קיים, אין שמחה אלא בין.

לעילוי נשמה

הר' יצחק אייזנברג ז"ל

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח שבט תשנ"ז

תנצ"ב"ה

הונצח ע"י המשפחה שייחז

לעלוי נשמה

אמ' הר' אברהם נח ליפסקר ז"ל
ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע י' באדר תשנ"ח
אמ' מרת שרה ליפסקר ע"ה
ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט
תנצ"ב"ה

לעלוי נשמה

הר' שמעון פלס ז"ל
ב"ר אליהו ז"ל
נלב"ע כ"א בשבט תשס"ח
תנצ"ב"ה
הונצח ע"י המשפחה שייחז

לעלוי נשמה

לעלוי נשמה

מרת שרה סיבוני ע"ה
בת אסתר ע"ה
נלב"ע כ' בשבט תשס"ה
תנצ"ב"ה
הונצחה ע"י בנה יידינו
הר' שמעון סיבוני ומשפ' שייחז

לעלוי נשמה

ר' יוסף אריה פריד ז"ל
בן אברהם יצחק ז"ל
נלב"ע י"ז בשבט תשע"ח
תנצ"ב"ה
הונצח ע"י המשפחה שייחז

אין כוונת הגمراה שرك לאחר שחורב בית המקדש חלה חובת שמחה בין, אלא לאחר שחורב בית המקדש, נותרה שמחה זו בלבד. הא ראייה שבסוגייתנו נאמר, כי גם בזמן שבית המקדש קיים, כאשר חל יום הראשון של החג בשבת, משמו "בכוסות נקיה ויין ישן". הרי לנו, שחויבת השמחה בין לא התחדשה רק לאחר חורבן הבית.

הרי לפנינו שתי צורות של שמחה: שמחה בדברי חול - מאכלים, יין ובגדים צבעוניים, ושמחה במאכלים קודש - בשר שלמים.

נראה, הוא אומר, כי הפסוק "והיית אַךְ שָׂמֹחַ" בא למעט מהobia השמחה בליל החג את אכילת בשר השלמים, אולם לא פקעה חובה השמחה בו בין ובגדים וצדומה.

מדוע אכן דורשים למעט מן הפסוק את שמחת אכילת בשר שלמים בליל יום ראשון של חג? הביאו פשוטו ביותר. כדי לשמשו באכילת בשר שלמים יש להקריב קרבן שלמים. בלילה, כמובן, אין מקריבים קרבנות. יש, איפוא, להקריב את הקרבן בערב יום טוב. זאת, כבר לא חייבה תורה. כלומר, הסברה נותנת כי מן המיעוט "אך" נלמד, שאין אדם חייב לעסוק בערב יום טוב בענייני השמחה של יום טוב. לפיכך דרשו חכמים למעט את קיום מצוות שמחת יום טוב באכילת שלמים בליל יום טוב בלבד... לפי זה, מובן היטב שבכלי יום טוב אחרון של חג, קיימת חובה אכילת שלמים גם בלילה, שהרי את קרבן השלמים שיأكل בלילה, מקריבים בעיצומו של החג, בו קיימת חובה לעסוק ולדאוג לענייני מצוות שמחת יום טוב.

נחתום במדרש מעניין שמביא הגר"ח מביריסק. בילקוט (סוף פנהס) נאמר, שכאשר התבשרו בני ישראל שחג שמיינן עצרת יהיה סמור לחג הסוכות - ולא חמישים יום לאחריו, כהפרש שבין חג השבעות לחג הפסח [ראו במדרש שם לעיל, שכן ראוי היה להיות] אמרו: "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" [עוד נאמר שם, שיש להסתפק אם לשמו בהקב"ה או ביום]. אמן הפסוק אומר "נגילה ונשמחה בו" - בהקב"ה].

מדוע אמרו "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" [ומה הספק אם השמחה היא ביום או בקב"ה]? הגר"ח מסביר, כי לו היה חג שמיינן עצרת נחגג לבדו, לא הייתה מצוות שמחת يوم טוב באכילת שלמים בלבד... ברם, אחר שהושمر לחג הסוכות, קיימת חובה זו אף בלילה של שמיינן עצרת [וספק המדרש הוא, אם השמחה בקרבן שלמים או בין ובגדים צבעוניים, ועל כך פושט המדרש: "נגילה ונשמחה בו", בקב"ה, בשער קרבנות המקורבים לו].

דף/ב שני לבי דשיך

מה הקשר בין כלי זוכיות לבב?

אחד השאלות בענייני הגעלת כלים, היא הגעלת כלי זוכיות. כידוע, כלי שבולעו בדפנותיהם טעם של מאכל אסור, אין להשתמש בו מפני שטעם זה יחולו ויפלט אל התבשיל שבתוכו. לשם כך יש להגעל את הכליל ולהפליט ממנו את טעם האיסור הבלוע בו. דין של כלי זוכיות לא נתרפרש בחז"ל. ושתי שאלות בדבר: האם בולעים מהה? ואם כן, האם יש להם תקנה בהגעלת?

בנושא זה קיימת מחלוקת גדולה המורכבת משלש דעות.

ראשונים רבים סבורים, שכלי זוכיות בולעים מטעם התבשיל המתבשל בהם, ולפיכך, אם ישלו בהם מאכל אסור הרי הם טוענים הגעה ויש מהם שבאיו, כי דין הכליל מתכוון, כיון שעמוד ב, בשם ר'ש מפליזא, וראשונים נוספים המובאים בספר הגעלת כלים עמוד שי, ועיי"ש שיש שתמהו מה עניין הגעה לטבילה). הדעה השניה בראשונים נוקთ, שהחמירו לדמותם לכלוי חרס שאין הגעה מועילה להם, לפיכך כלי זוכיות מיוצרים גם הם מן החול (רבי יוחנן מפאריז הובאה בדיוני הגעה שבסוף הכל זחץ ומצה ובמרדי ע"ז פ"ב סי' תקעך ובב"י או"ח סי' תנ"א).

כלי זוכיות אינם בולעים: אולם, רוב הראשונים סוברים, שכלי זוכיות אינם בולעים כלל ועיקר! לדעתם, ניתן להשתמש בכל זוכיות למאכלים בשריים וחלבים זהה אחר זה, בתנאי שיהיו נקיים, כמוובן, משום שלא נבלע בדפנותיהם מאומה מן המאכל המתבשל בהם.

עגלונים חונים עם עגלותיהם הריקות ונעלמים لأن שהוא בתוך החצר.

בלש הקצין אחר אחד העגלונים, עלה בעקבותיו לאחת הקומות העליונות בבניין שעד מחר, ונכנס עמו יחד אל תוך אחת הדירות. משנפתחה הדלת והבחן הקצין בחדר גדול בו ניצבו שני שלוחנות ארוכים, לידם ישבו העגלונים בכובעיהם המיוחדים, רוכנים על הספרים, ואיש זקן מסביר להם דבר-מה.

מיד הבין הקצין, כי לא עלה על אסיפת מודדים, וכי לא יזכה בעיטור כל שהוא על חישיפת תא טרו או רשות מרגלים, ובכל זאת נשאר במקום מפני שסקרנותו בעירה בו.

אמור לי נא, פנה בלאט אל אחד העגלונים, מה עושים כאן?

- **כאן מתקים בית מדרש, השיב העגלון, ואני למדים בו.**

- **הרי לא ים כיפור הימים ולא ראש השנה, מה אתם עושים כאן??!**

- **אנו באים הנה כל יום כדי ללימוד גמרא.**

מצטרפים לאלפי הלומדים
קטני גمرا, טשנה והלכה מד'
יום ביום, בכל זמן ובכל מקום.
זהו והודעתן לקבע 'עתים
لتורה': לומדים כמה דקות!
וחוכם בספיקת רחמי עזצמי!

חדש ראשון תרגשות חיים
עטשין 3029 *

הказין לא האמין למשמעו אזני. האם ברצונך לומר לי, כי אתם מותאפסים כאן מידי יום ביום וشומעים הרצתה בתורת המשפט היהודי?

- זהו בדיקת ענה איש שיחו.
הказין השותם והתפלא, חוזר לשדרו ממשימה הבילוש ורשות ביוםנו: העלה על הדעת אצלנו בגרמניה, שחבורות עגלונים מתכנס יום יום, אחר ירי ים עבודה מפרק, כדי לשמעו הרצתה מפני פרופסור למשפטים?

הוא לא הבין.

אבל רכבות היהודים העממים לפראנסתם מכינים, מרגשיים, חשים וידעים, כי לא נועד כל יום העבודה המפרק, אלא כדי להגיא אל השעה המתוקה והטובה, בה הם זוכים להסתופף באלה של תורה, ליזון הימנה ולהתחרר מהבלי העולם הזה.

המשמעותן של ריבbis בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניית, למדו מהם מօר השלה, ומומן לפועל מפעצת אנות הדת הימי, ואנו נפרנסים זאת בעיה בטוחה זו. כתובותנו: ת.ד. 474, בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

אקסקס

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

... ובודאי בלימוד המשניות כולל כל התורה כולה" מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגרא"ח קנייבסקי שליט"א הגרא"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חיים התקשר עכשיו: 3764

באופן מפתיע, דימו הראשונים את כלי הזכות ללב. بما דברים אמרו? CIDOU, הלב מכיל עורקי דם. גמרתנו אומרת, כי טרם בשולו יש לקבוע את הלב כדי שייצא הדם שבעורקי, והוא אם לא קבעו לפני בשולו, "קורעו לאחר בשולו ומוטר".

מדוע לא חששו חכמים שהדם שהتبשל עם הלב נבלע בדפנות הלב? אומרת הגمرا: "שאני לב דשיע". ככלומר,بشر הלב חלק ביוטר וקשה ואין בו לעיל

הרabi"ה (הובא בהגמ"י שם), מראשי המתירים כל זכאותם ללא הגעה, מסתייע בגמרא זו ומסיק, כי אף כל זכאותם אינם בעליים לפי שהם חלקים וקשים יותר מכל מתקת (דבריו מצוטטים בראשונים רבים, ראה בהगעלת כלים עמוד ש"ח, ועיין גם ש"ת הרשב"א ח"א סי' רל"ג ור"נ במסכתנו לעיל ל/ב, דף ט/א מדפי הר"ף).

מקור זה של הרabi"ה עוזר משא ומתן רב. התשובות שמש (ס"י מ"ו ס"ק ד') תמה, מנין שניתן לדמות כלים לבשר? יתכן שכלי חלק בולע אף שבשר חלק אינו בולע? זאת ועוד, כאשר נעין בדברי התוספות בסוגייתנו (ד"ה שני) נבחין, כי הם מערירים שבר肝ן חלק אמן, אך חקלקתו מונעת ממנו לספג דם בלבד, ברם, שומנים נספגים בו גם נספגים. מכאן, שגם אם נקיש בין הלב לבין כל זכאותם, אין לנו כל מקור כי דברים חלקים אינם בעליים שומן!

הלהקה למעשה פסק השולחן ערוך (או"ח סי' תנ"א סעיף כ"ז): "כל זכאות... ואפילו משתמש בהם בחמין, אין צריכים שום הקשר שאינם בעליים, ובשיטה בעלמא סגי להו". עם זאת, הרמ"א (שם) כותב: "ויש מחמירין ואומרים דכל זכאות אפיקו הגעה לא מהני להו וכן המנהג באשכנז במדיניות אלו" [נע"י] שבסנה ברורה לגבי בדיעד, וכן איך נהוג במקום שאין להציג כסות לפ███].

מדוע נחלקו אמוראים בדבר שאפשר לבדוק?

הבה ניטול שני מאכלים, בשר רותח וחמאה קרה, נניחם זה על גבי זה ונחקרו: האם כאשר הבשר מונח מעל החמאה הוא מעביר אליה את טعمו, או דוקoa להיפך, כאשר הבשר למטה

והחמאה מעליו, היא סופגת מטעמו, ואולי, אין זה בכלל משנה מי מונח על גבי מי?

השאלת הזו נראה קלוקחה ממעבדה העוסקת בחקר המזון, אך למעשה עוסקים בה שניים מגדולי האמוראים, רב ושמואל, וכן הפסיקים לדוחותיהם מנסים להבini, מדוע הם נחלקו בעובדות שאפשר להוכיח במחקר או בטיעימה מן המאכל.

העליון גובר או התחתון: תחילתה נקדים, כי כאשר שני מאכלים קרים נוגעים זה לזה, אין הם פוליטים טעם. ברם, אם אחד מהם רותח, עלול טעםו של האחד לעבר אל זולתו, ובזאת בדיקת נחלקו רב ושמואל, האם "עלאה גבר" או "תתאה גבר". לדעת רב "עלאה גבר", לעומת המאכל העליון גובר על התחתון. ולפיכך, אם העליון רותח - נחשבים שני המאכלים כמו שהتبשלו יחד, אך אם העליון קר, אין אלא לקוף את המקום שבו נגעו זה זהה ודינו.

שמואל חולק וסובב "תתאה גבר", בבדיקה להיפך. המאכל התחתון הוא הקובע. אם הוא חמ, נחשבים שני המאכלים כמו שהتبשלו יחד, ואם הוא קר, אין המאכל נאסר, אלא קולף את המקום שנגעו זה זהה ודינו.

לכוארה, נחלקו רב ושמואל בהשפעת החוקים הפיזיקליים; מדוע, איפוא, הם לא ערכו בדיקה וטעמו משני המאכלים כדי לדעת מי מהם צודק?

הנודע ביהודה צ"ל (ש"ת יו"ד קמא סי' כ"ח) והפרי מגדים (יו"ד סי' צ"א במש"ז ס"ק ז') מתייחסים לשאלת זו ומדבריהם עולה, כי אין מסקנה חד משמעית בנידון, פעמים העליון גובר ופעמים התחתון, והדבר תלוי בנסיבות ובתנאים המשתנים ממקרה למשנה, שהרי בכל מאכל יש מאפיינים שונים, וכך גם, ברי לכל, שמלות החום של מאכל ספג שמן, עלות בהרבה על חומה של עוגת טורט שהוצאה מן התנור. כמו כן, מאכל מזונות קופוא שהוצאה מן המkapia, אין מגיע לדרגת קיפאון של מים.

במה, איפוא, נחלקו רב ושמואל? במקרים בהם אי אפשר לטועם מן המאכל כדי לבדוק אם קיבל טעם, הוא מפני שאי אפשר לטועם הימנו, והן מפני שבנסיבות הגלויות לעינינו אין אפשרות לקבוע אם החום גבר על הקור או להיפך. או אז, יש להלך אחר "רוב", אחר רוב המקרים ובזאת הם נחלקו. רב סובב, כי ברוב המקרים "עלאה גבר" ושמואל סובב, כי ברוב המקרים "תתאה גבר" (ראה עוד פרי מגדים שם ובכבי לצדיק שם).

מתי אין אפשרות לבדוק? למשל, בnidon שלפנינו, בו הונחו מאכלים בשור וחלב זה על זה. היהודי, אינו רשאי לבדוק, כי אם אכן יטעם מן החמאה ויוכת שנטמע בה טעם הבשר, נמצא שעבר על

איסור בשור בחלב. יש, איפוא, לאתר נכי, כדי שיטעם. אם אין נכי, הולכים אחר ה"רוב".

עדין לא נהנה דעתו של בעל הארץ השולחן כי "תתאי גבר", שהחמאה הקרה נותרת במריה ומוגברת על שור הבקר הרותח? הרי עינינו רואות שהבשר אינו מושפע במאהמה מקרירות החמאה, וזה נמסה ומבубעת מיד? כמו כן, להיפך, אם ניצוק גלונים של חלב קר על חתיכת קטנה של בשור רותח, נקבע ש"תתאי גבר", שהבשר הרותח את החלב? כיצד יתכן הדבר?

מסיק בעל עורך השולחן: "ויראה לי ברור", שרב ושמואל דיברו במקורה שני המאכלים זרים בינם לבין עצמם. או אז הם נחלקו, מי מהם גובר על זולתו. אך וזאת, שבמקרים בהם אחד המאכלים רב וגדל מזולתו, הוא הקובע.

דף ע'א רב אמר על אלה גבר ושמאל אמר תחתה גבר

מי יודע מי גבר

כאשר שהה הגאון רב ברוך בר ליבוביץ צ"ל בארכות הברית, נקלע פעמיים למקום אחד בו היו שני בתים נכסת יהוד: אורתודוקסי ופרומי, זה מעל זה.

שוב רב ברוך בר להכנס אפילו לבית הכנסת האורתודוקסי. מי ידע, אמר, אם עילאה גבר או תחתה גבר... יתכן שהאחד הושפע משכנו... (הרב הדומה למלא).

לעילי נשות

אבי מורי יעקב פניגשטיין ז"ל

בר אריה ליב ז"ל

כ' שבת תשע"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הרב שאול יצחק
פניגשטיין ומשפ' שיחוי - בני ברק

לעילי נשות

הר"ר שמחה אריה אנסבלר ז"ל

ב"ד ברוך מרדכי ציפורה בדלהט"א

נלב"ע אור ל"ז בשבט תשס"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחוי

לעילי נשות

הר"ר אברהם יוסף אפרים הלוי ז"ל

בר חיים בצלאל ז"ל

נלב"ע י"ט בשבט תשנ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו דידיינו
הר"ד ישראלי ומשפ' שיחוי - בני ברק

לעילי נשות

ר' משה פרימן ז"ל

בר אליהו ז"ל זינלב"ע י"ז בשבט תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחוי

לעילי נשות

מרת רבקה זלדה פרידמן ע"ה

בר שלמה זלמן ז"ל נלב"ע כ"ג בשבט תשס"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י לדיה שיחוי

לעילי נשות

מרת שרה מרגלית ע"ה

(לבית גוטמן) בר' יעקב ז"ל

נלב"ע י"ט בשבט תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחוי

עליהם על רכבת הלימוד

חדש ראשון התנסות חינוך
קובע עיתם ללימוד עכשווי

*3029

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמורא, משנה והלכה
 מדי יום ביום, בכל זמן ובכל מקום. זורי והודעות לקבוצה
'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכם בסיסוף רוחני עצום!

